

บทบาทของคณาจารย์ประจำ กับกรณีความเห็นทางการเมือง

ผศ.นพดล ปกรณ์นิมิตดี

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Noppadon.pa@spu.ac.th

“อาจารย์หายไปไหน” เป็นชื่อของบทความเรื่องหนึ่งที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งเมื่อสักเดือนก่อน ซึ่งแค่เมื่อเห็นชื่อบทความดังกล่าวนี้ ผู้เขียนก็อดสะดุ้งไม่ได้ว่า ถ้าเกิดสมมติมีการเติมคำว่า หัว ระหว่างคำว่า หาย และ ไป ก็อาจจะรู้สึกเสียวหลังกับเขาอย่างไรชอบกลอยู่นะครับ

เจตนารมณ์ของบทความนี้ คงมิใช่เป็นเรื่องของการจะไปโต้ตอบอะไร มากเสียไปกว่าการที่จะขออนุญาตได้แสดงความคิดเห็นในอีกแง่มุมหนึ่งของอาจารย์ธรรมดาศึกษาคนหนึ่ง ฉะนั้นจึงใคร่ขอใช้สิทธิเสรีภาพในทางวิชาการในการแสดงความคิดเห็น หลังจากทีบทความดังกล่าวได้ถูกตีพิมพ์ไปสักระยะหนึ่งแล้ว ซึ่งจะถูกหรือผิดหรือไม่ นั่นก็แล้วแต่พิจารณาเห็นสมควร

ดังความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มาตรา 45 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน”

และมาตรา 50 ที่บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ฉะนั้นการแสดงความคิดเห็น ที่แตกต่าง ย่อมเป็นหน้าที่ของบุคคลอื่น ที่ต้องเคารพต่อเสรีภาพของผู้แสดงความคิดเห็น จึงน่าจะเป็นคนละเรื่อง กับกรณีการอ้างความเป็นพวกมาก พวกน้อย

บทความในหนังสือพิมพ์ดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวในทำนองว่า อาจารย์ ทำเป็นเฉยต่อ เหตุการณ์บ้านเมืองที่เกิดขึ้น พอใจกับความโก้หรูในการทำหน้าที่สั่งสอนนักศึกษา ตามเนื้อหาใน ตำรา หนังสือ

คำถามก็คือว่า อะไรคือบทบาทหน้าที่อันที่แท้จริงของอาจารย์

ในที่นี้ คงจะต้องแยกกรณี อาจารย์ประจำ กับอาจารย์พิเศษ เป็นอันดับแรกก่อน โดยในที่นี้ นั้นคงมิได้กล่าวถึงไปถึงอาจารย์พิเศษ ซึ่งมีได้เป็นบุคลากรประจำของสถาบันอุดมศึกษา แต่ ประการใด

กรณีของอาจารย์ประจำ ในกฎหมายส่วนใหญ่ จะใช้คำว่า คณาจารย์ประจำ อันหมายถึง อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และ ศาสตราจารย์

ในขณะที่คณาจารย์พิเศษ ในกฎหมายส่วนใหญ่ จะหมายถึง อาจารย์พิเศษ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์พิเศษ รองศาสตราจารย์พิเศษ และ ศาสตราจารย์พิเศษ

บทบาทหน้าที่อันที่แท้จริงของคณาจารย์ประจำตามกฎหมาย มีส่วนเกี่ยวข้องกับพันธกิจของ สถาบันอุดมศึกษา ดังความในตัวบทกฎหมาย ที่จะขอยกมาเป็นตัวอย่างเพียงบางส่วน ดังนี้

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี พ.ศ. 2541

มาตรา 7 ให้มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันทางวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ริเริ่ม ปรับปรุง เปลี่ยน ถ่ายทอด พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พ.ศ. 2546

มาตรา 8 สถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นสถานศึกษาและวิจัย มีวัตถุประสงค์ในการให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน ทำการวิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม และทำนุ บำรุงศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

บทบาท ภาระหน้าที่ของคณาจารย์ประจำ จึงเป็นกลไกหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนพันธ กิจด้านต่างๆ 4 ด้าน ให้สำเร็จลุล่วง

จริงอยู่ สถาบันอุดมศึกษา เป็นแหล่งรวมของผู้มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ย่อมน่าจะมียุทธศาสตร์ บทบาท หน้าที่ในการชี้นำสังคม ในสิ่งที่ถูกต้องและควรจะเป็น แต่ในสภาวะการณ์ที่สังคมมีความขัดแย้ง ทางความคิด ซึ่งอาจรวมถึงบุคลากรทางการศึกษาเองที่อาจจะยังมีความคิดความเห็นที่แตกต่าง กันกับกรณีปัญหาทางการเมือง จะสมควรหรือไม่ ที่จะนำฐานะความเป็นนักวิชาการมาชี้นำ ความคิดความเห็นทางสังคม

การทำหน้าที่ในการสั่งสอนให้ความรู้แก่นักศึกษา เพื่อให้นักศึกษา หรือเยาวชนของชาติ เหล่านี้ ในอนาคต สามารถมีความรู้ที่ดีพอ และสามารถมีความคิดความเห็นที่เป็นของตนเอง โดย

ปราศจากการชี้แนะเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ย่อมน่าจะเป็นหนทางที่ถูกต้อง ใช่หรือไม่ ก็ยังเป็นคำถามที่น่าคิด

บทบาทของนักวิชาการ จึงมีนำใช่บทบาทเดียวกับศาล ที่จะสามารถมาชี้ว่า ใครผิดใครถูกได้ การสอนให้คน รู้จักคิด โดยมีความรู้เป็นฐานราก จึงน่าจะสำคัญมากกว่า การสอนให้เชื่อแต่ครู อาจารย์ เสมอไป ใช่หรือไม่ ก็ยังเป็นคำถามที่น่าคิด น่าสงสัยอยู่เหมือนกัน

การแสดงความคิดเห็นต่อกรณีปัญหาทางการเมือง ในแง่บวก เราอาจมองว่า เป็นการ ใช้สิทธิ เสรีภาพของคณาจารย์ประจำท่านหนึ่ง แต่ในแง่ลบ ซึ่งบางท่าน อาจคิดได้ก็คือ ถ้า แสดงความคิดเห็นที่ดี ก็ดีไป ถ้าไม่ดี ก็มีผลเสียต่อตัวผู้พูดเอง หรือกรณีที่ตั้งคณามีความคิดเห็นเห็นจึงแยกเป็นสองฝ่ายได้อย่างชัดเจนแล้ว การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมอาจส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษา ที่เป็นต้นสังกัดของคณาจารย์ประจำท่านดังกล่าวได้ ทั้งๆที่ความคิดเห็นส่วนตัว ในแง่บวกหนึ่งย่อมน่าจะแยกออกจากสถาบันที่เป็นต้นสังกัดได้

เสรีภาพ จึงอาจมีนำใช่เรื่องที่ยากจะทำอะไรก็ได้ ตามอำเภอใจได้เสมอไป การดำรงความเป็นกลางของนักวิชาการ ในการให้ความรู้ และข้อเท็จจริง ในหลากหลายแง่มุม เพื่อสร้างนักศึกษา หรือ คนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความคิดความเห็นที่เป็นของตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่หลงไปกับโลกแห่งความเพ้อฝัน จึงเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญ มากกว่าความสะอาดใจ หรือ อารมณ์ รัก โลภ โกรธ หลง ที่อาจารย์ประจำเพียงบางท่านเท่านั้นที่อาจมีบทบาทอย่างสูงที่สามารถ ชักนำพานักศึกษาไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควรได้

ฉะนั้น การแสดงความคิดเห็นที่ชักนำสังคมไปสู่ความขัดแย้ง เช่น ทำอย่างไรให้ ประชาชน หาย โกรธ จากเหตุการณ์บ้านเมือง ที่เกิดขึ้น จะเป็นคำถามที่น่าถามหรือไม่ จึงเป็นสิ่งที่ น่าคิด เฉกเช่น การใช้ฐานะนักวิชาการแสดงความคิดเห็นที่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างชัดเจน หรือเพียงอ้อมๆก็ตามที เพื่อหวังสร้างการยอมรับจากสังคม ก็อาจไม่คุ้มค่ากับภาพของ ความเป็นนักวิชาการที่อาจสูญเสียไปได้

บทบาทของคณาจารย์ประจำ ที่ควรจะเป็น กับกรณีปัญหาเหตุบ้านการเมือง อาจเป็นเรื่องที่ อ่อนไหวต่อความรู้สึกอยู่บ้าง เฉกเช่นเหรียญที่มีสองด้าน หรือสีที่มีขาว และมีดำ มีมืดและสว่าง มีภาพชัด กับภาพเลือนลาง หรือความเห็นที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย มีคนที่ชอบเรา และไม่ชอบเรา บางท่านแค่เห็นหน้าบางคนที่ไม่ชอบ ก็แสดงท่าไม่คบแล้ว ฉะนั้นจะ นับประสาอะไรกับปัญหาการเมือง ที่บางท่านว่า ถ้าลองคุยกันแล้ว ก็อาจทะเลาะกันได้ ฉะนั้น ความคิดเห็นบางเรื่อง ถ้าจะเก็บไว้เป็นเรื่องส่วนตัวบ้าง ก็น่าจะดีหรือไม่ ก็ยังน่าสงสัยอยู่ เหมือนกันนะครับ สวัสดี